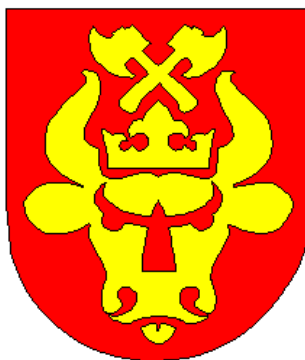

Lisa

Võhma Linnavolikogu 18.03.2015 määrusele nr 4

VÕHMA LINNA JÄÄTMEKAVA 2015–2020

Tellija: Võhma Linnavalitsus
Koostaja: MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1 VÕHMA LINNA ÜLDISELOOMUSTUS.....	4
1.1 Asukoht.....	4
1.2 Rahvastik ja elamumajandus	4
1.3 Ettevõtlus.....	4
2 JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED.....	5
2.1 Euroopa Liidu õigusaktid	5
2.2 Eesti õigusaktid	5
2.3 Strateegilised dokumendid	6
2.4 Omavalitsuse tasand	7
2.5 Ettevõtte tasand	8
2.6 Kodumajapidamine.....	8
3 JÄÄTMEHOOLDUSE OLULISEMAD TEGEVUSED 2009–2014.....	9
4 VÕHMA LINNA JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE.....	11
4.1 Korraldatud jäätmevedu	12
4.2 Jäätmevaldajate register.....	13
4.3 Jäätmekäitluskohad.....	14
4.4 Olmejäätmed.....	14
4.5 Segaolmejäätmed.....	15
4.5.1 Segaolmejäätmete koostis	16
4.6 Pakendijäätmed.....	18
4.7 Biolagunevad jäätmed	22
4.8 Ohtlikud jäätmed	23
4.9 Suurjäätmed	26
4.10 Ehitus- ja lammutusjäätmed	26
4.11 Probleemtoodete jäätmed	28
5 JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE.....	31
6 KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE JA JÄRELEVALVE.....	32
6.1 Keskkonnateadlikkuse tõstmine	32
6.2 Järelevalve	32
7 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE.....	34
8 JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE.....	35
9 JÄÄTMEHOOLDUSALASED EESMÄRGID.....	37
10 EESMÄRKIDE REALISEERIMINE.....	40
10.1 Jäätmehoolduseeskiri.....	40
10.2 Võhma linna ülesanded	40
10.3 MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus ülesanded	41
LISA 1 TEGEVUSKAVA EESMÄRKIDE REALISEERIMISEKS.....	42

SISSEJUHATUS

Võhma linna jäätmekava 2015–2020 on omavalitsuse jäätmekäitlust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmekäitluse arengusuunad, tegevused ja meetmed aastani 2020. Jäätmekava hõlmab jäätmemajanduse olukorra kirjeldust ning ülevaadet jäätmemajandusega seotud probleemidest. Jäätmekava püstitab jäätmehoolduse eesmärgid aastateks 2015–2020 ja toob välja eesmärkide elluviimise tegevuskava ning investeringuvajaduse jäätmemajanduse arendamiseks.

Jäätmekava eesmärkide seadmisel on lähtutud Riigi jäätmekavas 2014–2020 seatud eesmärkidest ja sihtarvudest ning jäätmeseaduse § 42 ja § 43 lõikest 3.

Käesoleva jäätmekava põhieesmärgiks on jäätmehoolduse arendamine, kavandamine ja korraldamine omavalitsuse tasandil, järgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid.

Võhma linna jäätmekava sisaldab järgmisi teemasid:

- 1) jäätmehoolduse olemasoleva olukorra kirjeldust;
- 2) jäätmehoolduse arengu ülevaadet 2009–2013, jäätmehoolduse käsitlust ja jäätmetekke prognoosi;
- 3) jäätmetekke vältimist;
- 4) korraldatud jäätmevedu;
- 5) jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale;
- 6) jäätmehoolduse planeeritavat rahastamist;
- 7) jäätmehoolduse eesmäärke ja tegevusi.

Jäätmekava koostamisel on lähtutud järgmistest olulistest põhimõtetest: jäätmehierarhia järgimise põhimõte (vältida jäätmeteket nii palju kui võimalik, toetada korduskasutust, võtta jäätmeid ringlusesse ja taaskasutada muul viisil ning ladestada prügilasse võimalikult vähe jäätmeid), saastaja maksab põhimõte, laiendatud tootjavastutuse põhimõte, iseseisvuse ja läheduse põhimõte.

1 VÕHMA LINNA ÜLDISELOOMUSTUS

1.1 Asukoht

Võhma linn paikneb Viljandi maakonna põhjapiiril piirnedes Järvamaaga. Naabriks läänes ja põhjas on Türi vald, idanaabriks Kõo ning lõunas Suure-Jaani vald.

Võhma asub Imavere–Viljandi–Karksi-Nuia maantee ääres ja linna läbib Tallinn–Lelle–Viljandi raudtee. Kaugus Võhmast Türi, Põltsamaale, Viljandisse 25–30 km; Tartusse, Pärnusse, Valka 80–100 km; Tallinnasse 130 km.

1.2 Rahvastik ja elamumajandus

Võhma linna territooriumi suuruseks on 1,93 km². Seisuga 01. oktoober 2014 elas Võhma linnas 1382 elanikku. Rahvastiku jaotus protsentides on mehi 46% ja naisi 54%. Asustustiheduselt on Võhma linn Viljandimaa linnadest teisel kohal peale Viljandi linna. Rahvastiku tihedus on 664 inimest/km².

Tabel 1. Võhma linna majapidamiste loend 01.10.2014

Elamute ja elanike jaotus Võhma linnas	Eramud	Kortermajad				Elanikke kokku
	Eramute arv	3–12-krt maja	12–28-krt maja	28–60-krt maja	60 ja enam krt maja	
	210	12	6	7	-	1382

1.3 Ettevõtlus

2014. aasta mai seisuga töötab Võhmas 56 osühingut, 2 aktsiaseltsi, 24 füüsilisest isikust ettevõtjat ja 10 mittetulundusühingut. Tegevusvaldkondade järgi on kõige rohkem – 22% – hulgi- ja jaekaubandusettevõtteid ning mootorsõidukite remontimisega tegelevaid ettevõtteid (15), järgnevad põllumajandusettevõtted 16% (11 ettevõtet) ja töötleva tööstuse ettevõtted 13% (9 ettevõtet), ehitusettevõtteid on 6. Lisaks nendele tegevusaladele tegeldakse Võhmas järgmiste valdkondadega: elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine; veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus; finants- ja kindlustustegevus.

2 JÄÄTME MAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1 Euroopa Liidu õigusaktid

Seni on Euroopa Liidu ja ka liikmesriikide jäätmealased õigusaktid põhinenud kahel raamdirektiivil:

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta;
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta.

Samas on jõustunud uus raamdirektiiv – Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ, 19. november 2008. Direktiivi eesmärk on edendada jäätmete korduskasutust ja jäätmete ringlussevõttu, et vähendada prügilates jäätmeid ja neist tekkivaid kasvuhoonegaase.

Pakendi ja pakendisüsteemi õigusaktide aluseks on Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta. Direktiivi on hiljem täiendatud (2004/12EÜ ja 2005/20EÜ).

Üldised EL jäätmepoliitika eesmärgid ja printsiibid on:

- muuta liidu majandus ressursitõhusaks, keskkonnasäästlikuks ja konkurentsivõimeliseks vähese CO₂-heitega majanduseks;
- esmatähtsad tooted on ökodisainitud eesmärgiga optimeerida ressursside ja materjali tõhusat kasutust ning selle käigus on muu hulgas käsitletud ringlussevõtu võimalust, ringlussevõetavat sisu ja vastupidavust;
- jäätmete muutmine ressursiks, kusjuures aluseks tuleb võtta jäätmehierarhia range kohaldamine ja hõlmata jäätmete eri liike;
- jäätmeid käideldakse turvaliselt ressursina, jäätmete isiku kohta on vähenenud absoluutarvudes, jäätmete energiakasutust on piiratud nii, et see on lubatud ainult ringlusse mitte võetavate materjalide puhul.

2.2 Eesti õigusaktid

Võttes arvesse käesoleva jäätmekava ulatust, siis alamastme õigusaktid põhinevad järgmistel seadustel:

Peamiseks õigusaktiks, mis reguleerib Eesti Vabariigis jäätmetega seonduvat, on *jäätmeseadus*. Jäätmeseaduses on püstitatud üleriigilised senise jäätmekäitluspraktika piirangud ja jäätmehoolduse arendamise eesmärgid.

Pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteem peab olema kohaliku omavalitsuse tasandil korraldatud selliselt, et saavutatakse *pakendiseaduses* toodud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse eesmärgid ja kehtestatud sihtarvud ning jäätmeseaduses sätestatud jäätmekäitluse üldised eesmärgid. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Pakendiaktsiisi seadusega maksustatakse pakendiaktsiisiga Eestis turule lastud kauba pakend, teisest Euroopa Liidu liikmesriigist soetatud ja imporditud pakend.

Riigi jäätmekava 2014–2020 on kogu jäätmevaldkonda hõlmav arengudokument, milles kirjeldatakse olulisemaid jäätmevaldkonna arengu põhimõtteid ja meetmeid koos ettenähtava tegevusega ning mis on aluseks ka omavalitsuse jäätmekava koostamisel.

2.3 Strateegilised dokumendid

Keskkonnastrateegia aastani 2030 on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia „Säästev Eesti 21“ põhimõtetest ja on katusstrateegiaks kõikidele keskkonna valdkonna ala-valdkondlikele arengukavadele, mis peavad koostamisel või täiendamisel juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest. Keskkonna valdkond hõlmab nii sisult, ulatuselt kui ka spetsiifikalt väga erinevaid alavaldkondi, seetõttu on nende sihipärase arengu kavandamiseks vastavate alavaldkondade koostamine vajalik ja põhjendatud ka keskkonnastrateegia kui üldisema raamdokumendi olemasolul.

„Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030“ eesmärk jäätmevaldkonnas on järgmine: aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust. Eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Keskkonnastrateegia põhimõtted: säästev areng, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine, jäätmehoolduse integreerimine teiste eluvaldkondade ja loodusvarade kasutamisega.

Jäätmekäitlusmeetmed võib reastada sellisesse pingeritta:

- jäätmetekke vältimine;
- tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- jäätmete taaskasutamise laiendamine;

- jäätmetest tuleneva keskkonna saastamise vähendamine;
- jäätmete keskkonnaohutu ladestamine.

Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ kohaselt tuleb jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks jätkata senisest ressursitõhusama, loodussäästlikuma ja konkurentsivõimelisema majandussüsteemi arendamist. Selleks tuleb erilist tähelepanu pöörata roheliste tehnoloogiate arendamisele ka jäätmekäitluses. Kava „Eesti 2020“ järgi on prioriteedid endiselt jäätmetekke vältimine, korduskasutus ja ringlussevõtt.

2.4 Omavalitsuse tasand

Kohalikul tasandil jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikule omavalitsusele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ning pandud kohustused. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning identsed kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimise eelduseks on kõigi omavalitsuste omavaheline koostöö koostööstruktuuride kaudu. Kohalike omavalitsuste vahelise koostöö eelisteks on majanduslik kasulikkus, sest see võimaldab õigesti dimensioneerida ja paigaldada jäätmekäitlusrajatised (keskkonnajaam, jäätmejaam jms), mille tulemusena on halduskulud madalamad, ühistes veopiirkondades on teenuse hind ühtlane, ühiselt korraldatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam.

Võhma linn on MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus (edaspidi KEJHK) asutajaliige. KEJHK on loodud omavalitsuste jäätmehooldusalase koostöö edendamiseks, jäätmeseadusega omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks ning ühiselt jäätmehoolduse arendamiseks. Ühing on asutatud 2003. aastal koostöös teiste omavalitsustega Järvamaalt, Raplamaalt, Jõgevamaalt, Viljandimaalt, Harjumaalt, Tartumaalt, Pärnumaalt.

Jäätmekäitlusalast tegevust Võhma linnas reguleerivad järgmised kohaliku tasandi õigusaktid:

- Võhma linna arengukava 2015–2025 (vastu võetud 15.10.2014 määrusega nr 12);
- Võhma linna jäätmehoolduseeskiri (vastu võetud 18.08.2011 määrusega nr 9);
- Võhma linna jäätmevaldajate registri põhimäärus (vastu võetud 18.06.2009 määrusega nr 9).

2.5 Ettevõtte tasand

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust jäätmeluba, jäätmekäitleja registreerimistõend ja ohtlike jäätmete käitluslitsents. Keskkonnakompleksloa puhul ei ole vaja eraldi jäätmeluba, sest kompleksloaga sätestatakse nõuded ka jäätmete käitlemisele.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt jäätmeseaduse § 39 lg 3 vastava jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.

2.6 Kodumajapidamine

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: liitumine korraldatud jäätmeveoga, olmejäätmete sortimine tekkekohas, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine kogumispunkti jm.

Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhendada linna jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmärke, õigusaktide nõudeid, linnajäätmekava ning kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealast infrastruktuuri.

3 JÄÄTMEHOOLDUSE OLULISEMAD TEGEVUSED 2009–2014

2009. aastal kehtestatud jäätmekava määratles järgnevaks viieks aastaks jäätmekäitluse arengusuunad ja eesmärgid. Peamine eesmärk oli, et elanike ja ettevõtjate poolt toodetud jäätmete hulk väheneks ning elanike ja ettevõtjate teadlikkus jäätmete kogumise võimalustest ja kohustustest suureneks.

Tabel 2. Ülevaade perioodiks 2009–2014 püstitatud eesmärkide täitmisest

Tegevus	Täitmine	Märkused
<i>Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine ja KOV jäätmehoolduse korraldus</i>		
Infovoldikute koostamine ja levitamine ning jäätmehooldusalaste artiklite avaldamine	Täidetud	2009 koostatud kompostimise infovoldik; 2010 koostatud ohtlike jäätmete infovoldik; pidev artiklite avaldamine.
Keskkonna ja jäätmehooldusalaste projektide läbiviimine kooliõpilastele	Täidetud	Igal aastal korraldatakse vanapaberi kampaaniat AS Väätsa Prügila poolt; keskkonnateadlikkuse projekte viib läbi ka Võhma Lasteaed Mänguveski.
Jäätmekava uuendamine	Täidetud	2014 alustati uue perioodi 2015–2020 jäätmekava koostamist.
Jäätmehoolduseeskirja kehtestamine	Täidetud	2011 uuendati jäätmehoolduseeskirja. Uue jäätmekava täitmise raames vajavad õigusaktid täiendavat ülevaatamist.
Jäätmehoolduse korraldamiseks seadusandlike aktide ettevalmistamine	Täidetud	2011 muudeti korraldatud jäätmeveo rakendamise kord jäätmehoolduseeskirja osaks.
<i>Ohtlike jäätmete kogumine</i>		
Kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumisaktsioonide korraldamine	Täidetud	Kogumisringid toimusid kuni Võhma jäätmejaama valmimiseni.
Ohtlike jäätmete kogumine Võhma linna ohtlike jäätmete kogumiskonteineris	Täidetud	Ohtlikke jäätmeid võetakse Võhma linna jäätmejaamas.
<i>Muude taaskasutatavate jäätmete kogumine</i>		

Vanapaberi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustiku optimeerimine	Täidetud	Koostöös tootjavastutus-organisatsioonidega on juurde paigaldatud kaks segapakendi konteinerit ja vanapaberi konteinereid on kahe võrra vähendatud.
Võhma linna jäätmejaama ehitus	Täidetud	Võhma linna jäätmejaam valmis 2010. aastal.
Orgaaniliste jäätmete kogumiskonteinerite võrgustiku paigaldamine kortermajade juurde	Täitmata	
Suuregabariidiliste jäätmete kogumise korraldamine	Täidetud	Suurjäätmeid võetakse vastu Võhma linna jäätmejaamas.
Ehitusjäätmete kogumisvõimaluste rajamine	Täidetud	Ehitusjäätmeid võetakse vastu Võhma linna jäätmejaamas.
<i>Korraldatud olmejäätmevedu</i>		
Segaolmejäätmete kogumiseks ja veoks korraldatud olmejäätmete konkursi korraldamine	Täidetud	2010 viidi läbi korraldatud jäätmeveo konkurss.
Võhma linna jäätmevaldajate registri uuendamine	Täidetud	2012 võeti kasutusele KOVGIS EVALD register.

4 VÕHMA LINNA JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE

Võhma linna jäätmekava ajakohastamisel on kogutud ja käideldud jäätmeliikide ja koguste hindamise aluseks võetud riikliku jäätmetatistika andmeid ja muid asjakohaseid materjale.

Jäätmekäitluse aruandlus põhineb ettevõtete poolt jäätmeseaduse alusel esitatavatel iga-aastastel jäätmearuannetel. Jäätmearuandeid on kohustatud esitama jäätmeluba või kompleksslube omavad, samuti jäätmekäitlejatena registreeritud isikud. Tõepärase informatsiooni eelduseks on, et kõik tekkivad jäätmevood fikseeritakse kas tekitajate endi või siis aruandekohuslaste jäätmekäitlejate poolt, kellele jäätmeid käitlemiseks üle antakse. Usaldusväärsete koondandmete saamiseks on esmatähtis korrektse ettevõttesisese jäätmearuandluse pidamine, mis on jäätmearuandluse aluseks.

Riikliku jäätmetatistika puhul tuleb arvestada, et selles võib esineda ebatäpsusi. Paljud jäätmekäitlejad teenindavad mitut omavalitsust korraga ning jäätmed satuvad jäätmekäitluskohta koos, ilma et oleks täpselt eristatud, kui palju jäätmeid kogutakse Võhma linnast ja kui palju mõnest teisest omavalitsusest. Samuti põhjustab ebatäpsust asjaolu, et ettevõtted ja prügilad on esitanud erinevaid andmeid prügilas vastu võetud jäätmekoguste kohta.

Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb linna jäätmehoolduse arendamist. Seega jäätmekava kui arengudokumendi kohaselt on oluline teada saada koguste suurusjärk iga tekkiva jäätmeliigi kohta, mille alusel saab hinnata, kas olemasolevad kogumisvõimalused katavad vajadused või vajab linn täiendavaid investeeringuid teatud jäätmeliikide liigiti kogumise arendamiseks.

Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Sortimisel eraldatakse taaskasutatavad jäätmed ning ohtlikud jäätmed ülejäänud jäätmetest, kui see on tehniliselt teostatav ja sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi. Kui see on tehniliselt, keskkonna seisukohast ja majanduslikult teostatav, peab kohaliku omavalitsuse üksus korraldama vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti- ning klaasijäätmete liigiti kogumise.

4.1 Korraldatud jäätmevedu

Korraldatud jäätmeveoga on Võhma linnas hõlmatud segaolmejäätmete kogumine ja vedu. Võhma linna haldusterritoorium moodustab koos Kolga-Jaani, Kõo, Suure-Jaani ja Tarvastu vallaga ühtse jäätmeveopiirkonna.

Jäätmeseaduse § 66 ja 67 tähenduses on korraldatud jäätmevedu olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse üksuse valitud ettevõtja poolt. Teenuse osutaja leidmiseks korraldab kohaliku omavalitsuse üksus iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega teenuste kontsessiooni lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust.

Korraldatud olmejäätmete kogumise ja veo all mõeldakse olmejäätmeveoga haaratud jäätmeliikide laadimist, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete ning nende sortimisjääkide kogumist ja vedu jäätmetekitaja kogutud jäätmemahutitest (-konteineritest) jäätmete transpordiks mõeldud spetsiaalsele prügiautole ning jäätmete vedamist ja edasist suunamist taaskasutusse või kõrvaldamisele.

Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik käesoleva seaduse nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi.

Võhma linnas on peamiseks korraldatud jäätmeveo eesmärgiks kõikide jäätmevaldajate liitmine jäätmekogumissüsteemiga. Sellest tulenevalt on jäätmeveo planeerimisel tähelepanu pööratud kahele aspektile:

- 1) kõigil jäätmetekitajatel peavad olema võimalused anda oma jäätmed üle kogumissüsteemi;
- 2) jäätmete kogumise maksumus peab olema kõigile jäätmetekitajatele võrdne ning sõltuma tekkinud jäätmete kogusest.

Korraldatud olmejäätmevedu Võhma linnas korraldatakse järgmiste põhimõtete alusel:

- 1) korraldatud jäätmeveo teenust korraldab jäätmevaldajatele Võhma linn koos koostööpartneritega või annab võimalusel volitused selleks sobivale isikule (volitatud isik hakkab korraldama jäätmevaldajate liitumist korraldatud olmejäätmeveoga);
- 2) jäätmevaldajatelt jäätmete kogumisega ja jäätmete käitluskohta vedamisega tegeleb läbi teenuste kontsessiooni välja valitud jäätmekäitlusettevõtte;
- 3) jäätmevaldaja tasub jäätmekäitlusettevõttele või selleks volitatud isikule jäätmete kogumise ja vedamise eest vastavalt kogutud ja käitluskohta üleantud jäätmekogustele.

Korraldatud jäätmeveo eesmärgiks on liita jäätmeveoga kõik jäätmevaldajad ja jäätmetekitajad, tagada kõikidele jäätmevaldajatele kvaliteetne ning ühtsetel põhimõtetel välja töötatud ja võrdse hinnaga korraldatud olmejäätmete kogumise ja veoteenus.

Korraldatud jäätmeveo positiivsed aspektid:

- aitab vältida illegaalset prügistamist;
- jäätmetekitaja maksab oma jäätmete käitlemise eest ja tunnetab seeläbi omavastutust;
- jäätmete kogumine toimub logistiliselt otstarbekamalt;
- parem kontroll jäätmete tekke ja käitlemise üle;
- hõlbustab jäätmete liigitikogumist;
- kõikide jäätmetekkekohtade haaramine jäätmeveo süsteemi.

4.2 Jäätmevaldajate register

Jäätmeseaduse alusel peab kohaliku omavalitsuse organ asutama oma määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestama registri pidamise korra. Jäätmevaldajate registri pidamise eesmärgiks on saada ülevaade kõikidest piirkonna jäätmevaldajatest, nendega seotud jäätmetekkekohtadest ja -mahtudest ning tagada ülevaade jäätmete veost.

Jäätmevaldajate registris kajastuvad järgmised andmed:

- 1) jäätmetekkekohad ja jäätmeveokohtadega seotud jäätmevaldajate andmed;
- 2) jäätmetekkekohtade hetkestaatused;
- 3) jäätmeveopiirkond;
- 4) korraldatud jäätmevedu teostava firma andmed vastavalt kehtestatud jäätmeveo-piirkonnale;
- 5) päringud ja kaardieristused vastavalt registris fikseeritud andmetele;
- 6) jäätmeveo korraldanud jäätmevedaja poolt esitatud aruandlus jäätmetekkekohale paigaldatud jäätmemahutitest, veo mahtudest ning jäätmevedaja ja jäätmevaldaja esindajate vahel sõlmitud lepingutest;
- 7) jäätmetekkekohtade ja kogumisvahendite asukohad registri kaardiliidesel.

Võhma linna jäätmevaldajate register on ühishallatav koos teiste KEJHK liikmeskonna omavalitsuste jäätmevaldajate registritega ning ühildatud KEJHK lepinguhaldussüsteemiga.

Võhma linna jäätmevaldajate registri põhjal on linnas 263 jäätmetekkekohta, milles jäätmevaldajate registri 01.10.2014 seisuga vedu toimub ca 99%-l.

4.3 Jäätmekäitluskohad

Jäätmekäitluskohtade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid.

Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel, läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Sulgemist vajavaid prügilaid Võhma linnas ei ole.

Võhma jäätmejaam

Lähim jäätmete käitluskoht on Võhma jäätmejaam, mis rajati 2010. aastal, asub aadressil Kirsi tn 3. Jäätmejaama ehitamist finantseeris SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja Võhma linn. Jaama opereerib OÜ Dii Ehitus ja AS Väätša Prügila.

Võhma jäätmejaamas võetakse elanikelt vastu paberi- ja pakendijäätmeid, ohtlikke jäätmeid, elektroonikaromu, metallijäätmeid, vanarehve, suurjäätmeid, klaasijäätmeid ja ehitusjäätmeid.

Pakendijäätmed

Pakendite avalikke kogumispunkte on Võhma linnas 01. septembri 2014. aasta seisuga 6. Pandipakendit on võimalik viia taaraautomaatidesse ja avalikesse pakendikonteineritesse.

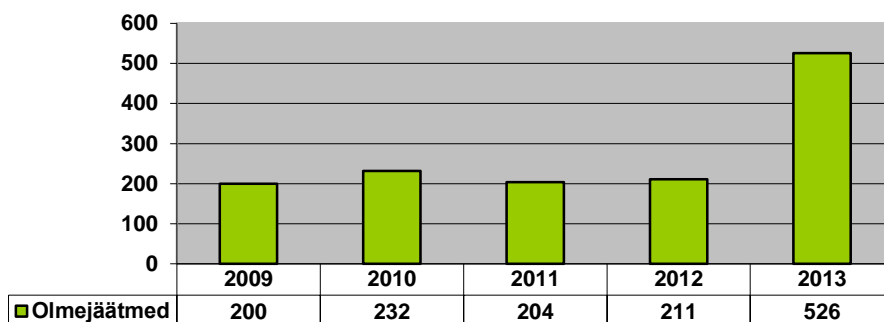
Vanapaberi ja papi avalikke kogumispunkte on Võhma linnas 01. septembri 2014.a. seisuga 5.

4.4 Olmejäätmed

Jäätmete ke sõltub suures osas elanike arvust ja piirkonna majandusliku arengu tasemest, aga ka ettevõtete struktuurist, toodete materjalimahukusest jms.

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed.

Jäätmearuandluse infosüsteemi JATS andmete järgi tekkis Võhma linnas 2013. a **kokku üle 711 tonni jäätmeid**, millest **olmejäätmed** (koodiga 20) **oli 526 tonni**. Valdava koguse 2013. a tekkinud jäätmetest moodustavad segaolmejäätmed, mis moodustasid 73% kogu jäätmetekkest.

Joonis 1 Võhma linnas olmejäätmete (kood 20) teke aastatel 2009–2013, tonnides

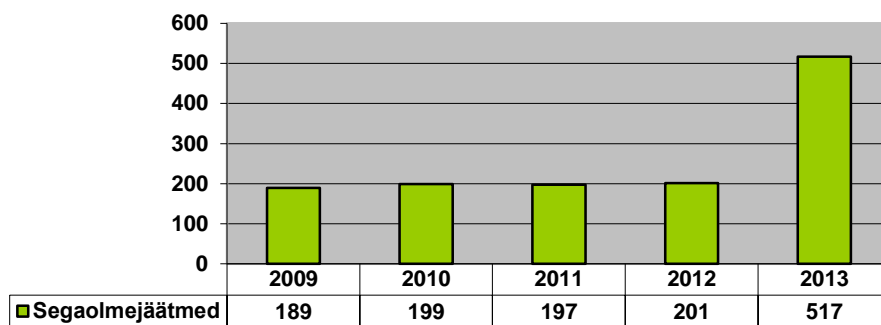
Olmejäätmete kogus sõltub eelkõige piirkonnas valdavast elamutüübist (korrusmajad, individuaalelamud) ja tarbimisharjumistest, kaubandus- ja teiste teenindustevõtete lähedusest ning kui hästi on piirkonnas korraldatud jäätmete (paber ja papp, pakendijäätmed ja biojäätmed) liigiti kogumine.

Prognoos: Olmejäätmete tekke osas on eesmärgiks vähendada jäätmetekke seost majanduskasvuga nii, et aastaks 2020 oleks võimalik olmejäätmete aastane tekkekogus stabiliseerida sõltumata prognoositud majanduskasvust. Olmejäätmete tekke iga-aastane kasvuprotsent kuni aastani 2020 peab jääma alla $\frac{1}{2}$ SKP kasvuprotsendist. Eeldades, et lähiaastatel jätkab Eesti majandus (SKP) mõõdukat kasvu (ligikaudu 3% aastas), võib prognoosida, et Võhma linnas tekib aastal 2020 kokku ligikaudu 621 tonni olmejäätmeid.

4.5 Segaolmejäätmed

Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinn) poolt 2012–2013. a läbi viidud segaolmejäätmete sortimisuuringu „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“ kaudse hinnangu kohaselt tekkis 2011. a Eestis ühe elaniku kohta keskmiselt 216 kg segaolmejäätmeid aastas, mis teeb umbes 0,59 kg segaolmejäätmeid inimese kohta päevas.

Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse infosüsteemi (JATS) andmetel tekkis 2013. a Võhma linnas 517 tonni segaolmejäätmeid, mis teeb ühe elaniku kohta 374 kg/a.

Joonis 2 Võhma linnas segaolmejäätmete teke aastatel 2009–2013, tonnides

Prognoos: Segaolmejäätmete tekke kogus sõltub sellest, kui tõhusalt toimib jäätmete liigiti kogumise süsteem. Juhul kui Võhma linnas liigiti kogumise süsteem muutub tõhusamaks, võib eeldada, et ka segaolmejäätmete kogused edaspidi vähenevad. Vastasel juhul segaolmejäätmete kogused suurenevad olmejäätmete üldise tekkekoguse suurenemisega paralleelselt (mööduka majanduskasvu põhiselt keskmiselt 1–1,5% aastas kuni aastani 2020).

4.5.1 Segaolmejäätmete koostis

Olmejäätmete liigiti kogumise edasisel kavandamisel on oluline teada segaolmejäätmete liigilist koostist. Prügilasse ladestatud segaolmejäätmete koostise analüüsimiseks on Eestis erinevate meetodite alusel tehtud ainult üksikuid piirkondlikke ja valdavalt lühiajalisi uuringuid. Viimane põhjalikum segaolmejäätmete sortimisuuring viidi läbi üleestiliselt 2012–2013. aastal. Varasem sortimisuuring pärineb aastast 2007–2008. Sortimisuuringu eesmärk oli analüüsida Eesti eri piirkondades ja asulatüüpides tekkivate ja prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete ainelist koostist (joonis 3). Segaolmejäätmete sortimisuuringu piirkondade valikul arvestati, et piirkonnad hõlmaksid suurlinna Tallinna erinevaid linnaosi, väikelinna kui ka maapiirkonda. Olmejäätmete koostist uuriti Tallinnas Lasnamäe, Kesklinna ja Nõmme linnaosas, väikelinna piirkondadest Pärnu ja Jõhvi linnas ning maapiirkondadest Järvamaal.

Jäätmeuringute andmetel on praegusel ajal biolagunevate jäätmete (toidu- ja aiajäätmete, paberi, papi, puidu) osatähtsus langenud 48%-ni. 2008. a uuringus oli osatähtsus 56%. Paber ja papp moodustavad seejuures kuni 13,5% jäätmete üldkogusest ning pakendijäätmed 18,1%.

Biolagunevate jäätmete osakaal segaolmejäätmetes on siiski suur. Nimelt vastavalt jäätmeseadusele ei tohi alates 2013. aastast ladestatavate olmejäätmete hulgas biolagunevaid jäätmeid olla üle 30 massiprotsendi ja alates 2020. aastast isegi 20 massiprotsendi. Võrdlemisi suur biolagunevate jäätmete sisaldus segaolmejäätmetes näitab, et edaspidi tuleb enam tähelepanu pöörata nimetatud jäätmete liigiti kogumisele ja taaskasutamisele.

Uuringutulemuste põhjal arvatud Eesti keskmine pakendijäätmete sisaldus prügilasse ladestatavates segaolmejäätmetes on 28,5%. Pakendijäätmetest moodustab kõige suurema osa plastpakend. Plastpakendist moodustas enamuse (keskmiselt 88%) nn pehme plast (kilekotid, pakkekile jms) ja kõva plastpakend (plastpudelid, -karbid, -kaaned, -korgid jms). Klaaspakendi sisaldus oli piirkonniti vahemikus 4,1–6,0% ning paber- ja papppakend moodustasid 13,5% segaolmejäätmetest. See näitab, et segaolmejäätmete koostise muutust (pakendijäätmete osakaalu suurenemine) on põhjustanud suurenenud tarbimine viimastel aastatel. Samas viitab see ka sellele, et pakendijäätmete liigiti kogumise süsteem pole tõhusamaks muutunud.

Positiivse poole pealt tuleks märkida, et tagatisraha alla kuuluvate joogipakendite osakaal uuritud proovides praktiliselt puudus. See viitab asjaolule, et tagatisrahasüsteem toimib hästi.

4.6 Pakendijäätmed

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani.

Olmejäätmete koostisesse kuuluvatest jäätmeliikidest on liigiti kogumisse kõige laialdasemalt haaratud pakendijäätmed, mille käitlemine põhineb taaskasutusorganisatsioonide korraldatud pakendijäätmete kogumisvõrgustikul.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

SEI-Tallinn uuringutulemuste põhjal arvatud Eesti keskmine pakendijäätmete sisaldus prügilasse ladestatavates segaolmejäätmetes on 28,5%. Pakendijäätmetest moodustab kõige suurema osa plastpakend. Plastpakendist moodustab enamuse (keskmiselt 65%) nn pehme plast (kilekotid, pakkekile jms) ja kõva plastpakend (plastpudelid, -karbid, -kaaned, -korgid jms).

Kuna pakendijäätmed moodustavad suure osa olmejäätmetest, siis on olmejäätmete taaskasutamise suurendamisel oluline keskenduda esmajoones pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise süsteemi arendamisele.

Tagatisrahaga kaetud pakendite kogumissüsteemi korraldab ja finantseerib pakendiettevõtte või pandiorganisatsioon. Kogumiskohaks on müügipunkt.

Pakendiettevõtte või taaskasutusorganisatsioon korraldab pakendite vastuvõttu müügipunktides või kogumispunktides, korraldab tagatisraha liikumise ning katab kaubandusettevõtete tehtud kulutused pakendite vastuvõtule (vastavalt omavahelisele kokkuleppele).

Tarbija tagastab müügikohta sealt ostetud või samalaadse, tagatisrahaga kaetud, pakendi ning saab tagasi kauba soetamisel makstud tagatisraha. Pakend peab olema säilinud vormiliselt algsel kujul. Süsteemis osalemine on vabatahtlik.

Segapakendi kogumissüsteemi korraldab ja finantseerib pakendiettevõtte või pandiorganisatsioon. Kogumiskohaks on müügikohas, elamugruppides, hajaasustuse kokkukandepunktides, jäätmekogumispunktides ja jäätmejaamas asuvad kogumiskonteinerid.

Pakendiettevõtte või taaskasutusorganisatsioon korraldab pakendijäätmete kogumist ja taaskasutamist paigaldades selleks ettenähtud kohtadesse pakendikonteinerid, peab arvestust pakendite ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise üle ning esitab kord poole aasta jooksul KOV-le andmed kogutud pakendikoguste ja -liikide kohta.

KOV määrab kindlaks pakendikonteinerite täpsed asukohad ning korraldab nende paigaldust ettenähtud kohtadesse (administratiivne korraldus – kokkulepped maaomanikega jne).

Tarbija kasutab pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemi vabatahtlikkuse alusel. Pakendi ja pakendijäätmete äraandmine on tarbijatele tasuta.

Ettevõtete pakendi kogumissüsteemi korraldab ja finantseerib pakendiettevõtte või taaskasutusorganisatsioon. Pakend kogutakse ettevõtte tootmisterritooriumil.

Ettevõtete all mõeldakse kõiki Võhma linnas tegutsevaid tootmis- ja teenindusettevõtteid, kes oma tegevuses kasutavad erinevat liiki pakendeid ning pakendatud kaupu. Ettevõtete ehk tarbija

kasutatud pakendite ja pakendijäätmete kogumine ja taaskasutamine toimub tarbija ja pakendiettevõtte vahelisel kokkuleppel, arvestades pakendiseaduses reguleeritud pakendiettevõtte kohustusi. Pakendiseaduse § 16 kohaselt on pakendiettevõttel kohustus kokku koguda ja taaskasutada enda pakendatud või imporditud kauba pakendid ja nendest tekkinud pakendijäätmed ning kanda eelnimetatud tegevusega seotud kulud.

Pakendiettevõttel või organisatsioonil on enda toodetud või imporditud pakendi kogumiseks järgmised võimalused:

- 1) pakendi kogumine iga ettevõtte territooriumil – ettevõtete kasutatud pakendid ja pakendijäätmed kogutakse selleks rajatud kogumiskohas iga ettevõtte territooriumil. Pakendiettevõtte peab varustama ettevõtted keskkonnanõuetele vastavate kogumisvahenditega, tühjendama neid vastavalt vajadusele ning kandma pakendi kogumisega seotud otsesed kulud;
- 2) pakendi kogumine suuremate ettevõtete territooriumil – ettevõtete kasutatud pakendid ja pakendijäätmed kogutakse ainult suuremate sama tegevusalaga ettevõtete territooriumil. Pakendiettevõtte peab varustama suuremad ettevõtted keskkonnanõuetele vastavate kogumisvahenditega, tühjendama neid vastavalt vajadusele, kandma otsesed pakendikogumisega seotud kulud ning teavitama väiksemaid ettevõtteid kogumiskoha paiknemiskohast.

Pakendiseaduse kohaselt peab tiheasustusega alal, kui asustustihedus on rohkem kui 500 elanikku ühel ruutkilomeetril, olema vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses. Kui asustustihedus on rohkem kui 1000 elanikku ühel ruutkilomeetril, vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses. Kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta. Võhma linna asustustihedus 01.01.2015 seisuga on 711 inimest ruutkilomeetril.

Võhma linna territooriumile paigaldanud segapakendi konteinerid jaotuvad 01. septembri 2014. a seisuga taaskasutusorganisatsioonide vahel alljärgnevalt:

Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ	1 x 0,8 m ³ segapakendi konteinerit;
MTÜ Eesti Pakendiringlus	1 x 2,5 m ³ segapakendi konteiner;
OÜ Tootjavastutusorganisatsioon	2 x 2,5 m ³ segapakendi konteinerit.

Olemasolev pakendite kogumise konteinerpargi paiknemise tihedus on käesoleval hetkel piisav linnarahva vajaduste katmiseks. Avalike pakendikonteinerite paigutamisel on oluline, et need

jääksid elanike liikumisteedele. Konteinerid on paigaldatud kortermajade, kaupluste, koolimaja ja bussijaama juurde.

Tabel 4 Võhma linnas pakendijäätmete teke aastatel 2009-2013, tonnides¹

Jäätmete nimetus	2009	2010	2011	2012	2013
Plastpakendid	5,1	0,03	3,4	4,3	6,9
Metallpakendid	0,9	0,01	4,5	46,6	32,4
Segapakendid	-	14,2	17,2	13,5	29,1
Klaaspakendid	7,3	0,03	2,0	3,0	4,7
Paber- ja kartongpakendid	-	8,0	7,0	7,5	7,8
KOKKU	13,3	22,3	34,1	74,9	80,9

2013. aastal tekkis pakendijäätmeid 81 tonni. Pakendijäätmetest moodustavad kõige suurema osa metallpakendid (40%) ning segapakendid (36%). Järgnevad paber- ja kartongpakendid (10%), plast- (9%) ja klaaspakendid (5%).

Tuginedes sortimisuuringu tulemustele ja jäätmearuandluses esitatud liigiti kogutud pakendijäätmete kogustele, võib välja arvutada pakendijäätmete hinnangulise kogutekke. Nii võib öelda, et Võhma linnas tekkis 2013. aastal kokku ligikaudu **224 tonni pakendijäätmeid**.

Tabel 5 Võhma linnas tekkinud pakendijäätmete osakaalud ja kogused (2013)

Jäätmeliik	Segaolmejäätmetes sisalduvad pakendijäätmed (sortimisuuring 2012–2013)		Liigiti kogutud pakendijäätmed (JATS)	Arvutuslik pakendijäätmete teke kokku (tonnides)
	%	t		
Plastpakend	13,5	69,8	6,9	76,7
Klaaspakend	5,0	25,9	4,7	30,6
Metallpakend	3,5	18,1	32,4	50,5
Paber- ja kartongpakend	5,6	28,9	7,8	36,7
Puitpakend	-	-	-	-
Segapakend	-	-	29,1	29,1
Kokku	27,6	142,7	80,9	223,6

Arvutusliku kogutekke järgi võib väita, et ca 36% Võhma linnas tekkivatest pakendijäätmetest kogutakse liigiti. Riiklik strateegiline eesmärk näeb ette, et aastaks 2020 tuleb saavutada pakendijäätmete ringlusessevõtu osakaal 60%-ni pakendijäätmete kogumassist. Seega tuleb pakendijäätmete liigiti kogumist suuremalt propageerida.

¹ Aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

Prognoos: Pakendijäätmete teke on üks peamisi tegureid, mis majanduskasvu ja tarbimise suurenemisel panustab olmejäätmete tekkekoguse suurenemisse. Majanduskasvust ja tarbimise suurenemisest tuleneva pakendijäätmete tekkekoguse piiramine sõltub sellest, kui suures ulatuses õnnestub rakendada jäätmetekke vältimise meetmeid. Võib siiski eeldada, et pakendijäätmete koguse kasv on mõnevõrra suurem kui üldine olmejäätmete teke. Nii võib prognoosida, et pakendijäätmete tekkekogus suureneb keskmiselt 2–3% aastas, jõudes aastaks 2020 ligikaudu 95 tonnini.

4.7 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel. Orgaanilise aine rikkad on ka reoveesete, loomsete ja taimsete kudede jäätmed, puidujäätmed jne. Käesolevas punktis käsitletakse olmelise tekkega biolagunevaid jäätmeid.

SEI (2012–2013) läbiviidud uuringu tulemuste kohaselt moodustas biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 31,8%. Sealjuures enamuse moodustasid köögijäätmed 26,9%, järgnesid aiapäätmed 3,8% ja muud biojäätmed 1,1%.

Paberi- ja papijäätmed (k.a pakend) on eraldi kogutuna kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Antud jäätmete koguste vähendamine on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku rajamise abil. Vanapaberit ja kartongi võetakse vastu 5 kogumispunktis.

Tabel 6 Võhma linnas biolagunevate jäätmete teke aastatel 2009–2013, tonni/aastas²

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012	2013
Paber ja papp	20 01 01	8,4	-	-	0,1	5,8

Muude eraldi kogutavate biolagunevate jäätmete kohta andmed puuduvad.

Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse andmetel koguti Võhma linnas 2013. a liigiti ja suunati taaskasutusse 5,8 tonni vanapaberit ja pappi. Lisades sellele juurde segaolmejäätmetes sisalduva paberi ja papi koguse võib eeldada, et Võhma linnas tekkis kokku ligikaudu **76 tonni vanapaberit**

² Aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

ja pappi. Kogutekke kogusele lisandub juurde ka kodumajapidamises kütteks kasutatava vanapaberi ja papi osa, kuid mille kogust ei ole võimalik määrata.

Haljastujäätmetest saab eristada koduaedades ja ühiskondlikel aladel (haljasalad) tekkivaid haljastujäätmeid. Haljastuses tekkivaid suuremaid oksid ning muud puidumaterjali tuleks kasutada kütteks. Ühiskondlike haljasalade hooldamisel tekkivate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks suunata need taaskasutusse. Haljastujäätmeid (oksid) saab viia linna katlamaja juurde ja Tervisepargis asuvale lõkkeplatsile. Muud haljastujäätmed tuleb kompostida oma kinnistul.

Orgaaniliste toidujäätmete eraldi kogumine on vabatahtlik. Suuremaid investeeringuid orgaaniliste toidujäätmete käitlussüsteemi ülesehitamiseks ei tehta. Kortermajade puhul on vabatahtlik paigutada lokaalsed kompostrid, kus kompostitakse kodumajapidamistes tekkivaid orgaanilisi jäätmeid ning tekkivat komposti saab kasutada haljastuses. Kompostrite paigaldamisega seonduvad kulud katavad jäätmetekitajad ise. Seeläbi on võimalik oluliselt vähendada segaolmejäätmete teket ning igapäevaseid otsekulusid jäätmekäitlusele.

Reoveesette käitlemisvõimalused on välja ehitatud Võhma linna reoveepuhasti juures. Reoveesette käitlusviisiks on kompostimine ning tekkivat komposti kasutatakse linna haljastuses.

Prognoos: Bioalgunevate jäätmete ringlussevõtul on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine ja suunamine ringlusesse. Majanduse kasvades suureneb ka tarbimine, mistõttu võib eeldada, et ka biolagunevate jäätmete kogused suurenevad.

4.8 Ohtlikud jäätmed

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

Ohtlike jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlike pakendeid, vanu ravimeid ja päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlike jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale.

Tabel 7 Võhma linnas ohtlike jäätmete teke aastatel 2009–2013, tonni/aastas³

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012	2013
Ohtlikud jäätmed	*	5,7	6,1	1,8	4,9	3,7

Kõige suurema osa ohtlike jäätmete tekkest moodustavad romusõidukid. 2013. aastal moodustasid romusõidukid ligikaudu 38% kogu ohtlike jäätmete tekkest. Jäätmearuandluse andmetel tekkis Võhma linnas 2013. aastal **1,4 tonni romusõidukeid**. Lisades liigiti kogutud ohtlike jäätmete kogusele segaolmejäätmetes sisalduva ohtlike jäätmete koguse võib eeldada, et Võhma linnas tekkis 2013. aastal ligikaudu **11 tonni ohtlikke jäätmeid**.

Võhma jäätmejaama kaudu koguti 2013. aastal **1,1 tonni** kodumajapidamises tekkinud ohtlikke jäätmeid.

Eeldatavasti on majapidamistes tegelikkuses tekkiv ohtlike jäätmete kogus mõnevõrra suurem, kuna teatud osa ohtlikke jäätmeid satub ka muude jäätmete (nt ehitus- ja lammutusjäätmete) hulka, aga ka väljapoole ametlikku jäätmekäitlussüsteemi.

Võhma linna elanikud saavad ohtlikud jäätmed tasuta üle anda ohtlike jäätmete kogumiskonteinerisse Võhma jäätmejaamas Kirsi tn 3.

Prognoos: Võib eeldada, et ka kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogus (eelkõige liigiti kogutud jäätmed) majanduskasvu ja suureneva tarbimise valguses edaspidi pigem suureneb. Eeldatavasti suureneb ka elanikkonna teadlikkus, mistõttu hakatakse ohtlikke jäätmeid rohkem tooma ka kogumiskohta.

Ettevõtjad peavad ise korraldama ohtlike jäätmete kogumiseks mõeldud kogumismahutite paigaldamise. Ettevõtted peavad ise oma ohtlikud jäätmed üle andma vastavat jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale vastuvõtjale.

Ohtlike jäätmete alla kuuluvad ka vanaõli jäätmed. Antud jäätmete hulka kuulub mistahes kasutuselt kõrvaldatud määrd-, kütte- ja tööstusõli olenemata selle tekkest. Jäätmevaldaja, kes

³ Aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

vanaõli ei taaskasuta ega kõrvalda, on kohustatud selle üle andma kompleksluba või jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale isikule. Lähim koht vanaõli jäätmete üleandmiseks on Võhma jäätmejaam.

Tabel 8 Võhma linnas vanaõli jäätmete teke ja käitlemine aastatel 2009–2013, tonni/aastas⁴

Aasta	Kogu teke (sh kogutud)	Transporditud sisse	Transporditud välja
2009	0	0	0
2010	0	0	0
2011	0	0	0
2012	0,144	0	0,144
2013	0,086	0	0,086

Prognoos: Võib eeldada, et tegelikkuses tekkiv vanaõlide kogus on suurem, kuna need jäätmed tekivad nii majapidamistes kui ka tööstuses ja transpordisektoris. Nende jäätmete ohutute käitlusvõimaluste puudulikkuse tõttu peetakse tekkiva vanaõli koguste arvestust muude jäätmeliikide nime all või käideldakse jäätmeseaduse nõuetele mittevastavalt. Vanaõli teke on otseselt seotud ettevõtete tegevuse ja üldise majandusliku arenguga. Võib eeldada, et vanaõli tekkekogus järgnevatel aastatel pigem kasvab.

Raviasutuste jäätmete käitlemine

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

Ohtlikke jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiinasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat käitluslitsentsi omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtted ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri. Tervishoiu asutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas.

⁴ Aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

4.9 Suurjätmed

Suurjätmed on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, wc-potid jne. Suurjätmetena ei käsitleta romuautosid ja autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, sh külmikud, pesumasinad, telerid.

Tabel 9 Võhma linnas suurjätmete teke aastatel 2009–2013, tonni/aastas⁵

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012	2013
Suurjätmed	20 03 07	-	-	-	0,3	0,2

Võib eeldada, et tegelik suurjätmete teke on sellest kogusest suurem, kuna jäätmearuandluse andmed kajastavad ainult eraldi kogutud suurjätmete kogust. Võib arvata, et suur osa äravisatud suurjätmetest satub muude jäätmete hulka (nt ehitusjätmed) ja siiski veel ka looduskeskkonda. Suurjätmeid võetakse vastu Võhma jäätmejaamas.

Prognoos: Võib eeldada et, majandusolukorra paranedes suureneb mõnevõrra ka suurjätmete teke (nt mööbli väljavahetamise tulemusel). Eeldatavasti suureneb ka elanikkonna teadlikkus, mistõttu hakatakse suurjätmeid rohkem tooma ka kogumiskohta.

4.10 Ehitus- ja lammutusjätmed

Ehitusjätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektidel tööde tegemiseks ei kasutata.

Ehitusjätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada õiend jäätmete nõuetekohase käitlemise kohta. Ehitusjätmete käitlust reguleerib Võhma linna jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale.

Tabel 10 Ehitus- ja lammutusjätmete teke Võhma linnas aastatel 2009–2013, kogus tonni/aastas⁶

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012	2013
------------	------------	------	------	------	------	------

⁵ Aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

⁶ Aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

Puit, klaas ja plast	17 02	-	-	-	-	0,08
Metallid	17 04	7,9	89,7	88,3	66,4	72,9
Isolatsioonimaterjalid ja asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	17 06	2,3	-	-	0,005	-
Muu ehitus- ja lammutussegapraht	17 09	-	0,4	-	37,6	11,2
KOKKU		10,2	90,1	88,3	104,0	84,2

Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumise peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, kes mõistliku töökorralduse ja tööde parema organiseerimisega saab ehitus- ja lammutustöödel eelnimetatud jäätmete teket vältida või koguseid vähendada. Ettevõtte eesmärgiks peaks olema:

- 1) suurendada korduvkasutatavate materjalide kasutamist;
- 2) vähendada materjalide raiskamist tööde kõigil etappidel;
- 3) vähendada ohtlike ainete kasutamist;
- 4) eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jäätmed (asbesti sisaldavad materjalid, saastunud kivid, pinnas, immutatud puit);
- 5) eraldada lammutusjäätmete hulgast turuväärtust omavad materjalid;
- 6) eraldada lammutusjäätmete hulgast materjalid, mis võivad jäätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada ehitise kvaliteedi langust.

Ohtlike ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ehitusobjektidel peab toimuma spetsiaalsetes kogumiskonteinerites ning tekkinud jäätmed tuleb otse üle anda ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

Metallijäätmed

Metallijäätmete kogused põhinevad jäätmeandmebaasis ehitus- ja lammutusprahiti jaotises olevatel jäätmetel koodiga 17 04. Metallijäätmete kokkuostuhind on taganud taaskasutamise, vaid väike osa satub prügilasse koos olmejäätmete või ehitusprahiga. Metallijäätmeid saab üle anda vanametalli kokkuostjatele.

Puidujäätmed

Puidujäätmete taaskasutamisel tuleks eelkõige tähelepanu pöörata nende taaskasutamisele läbi soojusenergia tootmise. Mittepõlevate või raskesti põlevate puidujäätmete kõrvaldamine või

taaskasutamine toimub vastavat jäätmekäitleja registreerimistõendit, jäätmeluba või keskkonnakompleksluba omavas jäätmekäitluskohas.

Ohtlike ainetega töödeldud puidujäätmeid käsitletakse ohtlike jäätmetena ning need tuleb üle anda otse ohtlike jäätmete käitluslitsentsi ja jäätmeluba omavale ettevõttele.

Prognoos: Ehitus- ja lammutusjäätmete tekke kogused sõltuvad otseselt majanduslikust olukorrast. Mida kiirem on majanduslik kasv, seda enam toimub uute ehitiste rajamine ning vanade lammutamine. Ilmselt sõltub ehitus- ja lammutusjäätmete kogus ka tulevikus investeringutest, uute ettevõtete tekkest ja kinnisvara arengust, millega võivad lisanduda täiendavad jäätmekogused. Vaadates viimaste aastate ehitus- ja lammutusjäätmete teket, mis on pidevalt suurenenud, võib eeldada ehitus- ja lammutusjäätmete tekkekoguse suurenemist järgmisel perioodil (aastani 2020).

4.11 Probleemtoodete jäätmed

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdü või sisseveetud probleemtoodest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise. Probleemtooted on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.

Probleemtooted on:

- 1) patareid ja akud;
- 2) mootorsõidukid ja nende osad;
- 3) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
- 4) rehvid;
- 5) põllumajandusplast.

Tabel 11 Probleemtoodete teke Võhma linnas aastatel 2009–2013, kogus tonni/aastas⁷

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012	2013
Pliiakud	16 06 01*	0,2	1,6	0,2	0,7	1,1
Patareid ja akud	20 01 33*	-	-	-	0,07	0,06

⁷ Aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

Vanarehvid	16 01 03	17,0	-	5,7	-	-
Romusõidukid	16 01 04*	-	1,06	-	1,0	1,4
Elektri- ja elektroonikaseadmed	20 01 23* 20 01 35* 20 01 36	3,2	3,5	3,3	3,2	-
Plastijäätmed	02 01 04	-	-	-	-	-
KOKKU		20,4	6,2	9,2	4,9	2,5

Patareid ja akud

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatses osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma.

Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Lisaks müügikohtadele on võimalik patareisid ja akusid üle anda Võhma jäätmejaama ohtlike jäätmete kogumiskonteinerisse.

Romusõidukid ja rehvid

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele.

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Eesti Rehviliit loonud tootjavastutussüsteemi. Rehvitöökodade kliendid, nii eraisikud kui firmad võivad rehvitöökotta, mis on sõlminud lepingu rehviiduga, anda oma rehvid tasuta üks ühe vastu. Üks ühe vastu vastuvõtmine tähendab, et iga ostetud rehvi kohta saab rehvitöökotta jätta ühe samatüübilise rehvi. Sõiduauto rehve võetakse vastu ka Võhma jäätmejaamas.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed

1. septembrist 2005 korraldab elektroonikajäätmete kogumist ja käitlemist probleemtooteid tootvaid ettevõtteid ühendavad organisatsioonid MTÜ Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete

Ringlus ning MTÜ Eesti Elektroonikaromu. Vastavaid jäätmeid saab üle anda uue toote ostmisel kauplusesse või ära anda Võhma jäätmejaama.

Prognoos: Võib eeldada, et ka seoses majanduskasvu ja tarbimise suurenemisega kasvavad edaspidi ka patareide ja akude, romusõidukite, elektroonikaromu ja vanarehvide tekkekogused. Koostöös tootjavastutusorganisatsioonidega tuleb optimeerida probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumiskohtade asukohad nii, et kõigile elanikele oleksid tagatud võrdsed mugavad võimalused probleemtoodete äraandmiseks.

5 JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleks arvestada ja eelistada jäätmekäitluse korraldamisel. Jäätmetekke vältimise alla loetakse:

- otsest vältimist – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine;
- korduskasutust – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel;
- korduskasutuseks ettevalmistamist – remontimine, ümberdisainimine, kontrollimine jne.

Jäätmetekke vältimise võimalused sõltuvad paljudest teguritest nagu majandusolukord, tarbijate teadlikkus, ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus jne.

Olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmete vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimuste loomisel (nt kasutatud toodete korduskasutuseks tingimuste loomine) on omakorda võtmeroll **kohalikel omavalitsustel**. Oluline on arvesse võtta, et elanikel ja ettevõtetel peab olema võimalus panustada jäätmetekke vältimisse ja korduskasutusse.

Jäätmetekke vältimisele aitab olulisel määral kaasa **teadlikkuse tõstmine**, mis on suunatud nii omavalitsuste, ettevõtete kui ka tarbijate/elanikkonna teadlikkuse ja teadmiste suurendamiseks.

Korduskasutuse suurendamiseks on üheks võimaluseks luua keskkonnajaaamas tingimused, kus inimestel oleks võimalik ära anda kasutatud ja kasutuskõlblikku mööblit, kodumasinaid, kasutatud rõivaid jne.

6 KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE JA JÄRELEVALVE

6.1 Keskkonnateadlikkuse tõstmine

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolek on omakorda seotud motiiviga – vähendada jäätmekäitluse maksumust, parandada elukeskkonda tervikuna jne.

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid. Üheks võimaluseks on kasutada interneti. Kuna interneti kasutamine on ikkagi piiratud, siis on informatsiooni vajalik dubleerida paberkandjal. Jäätmekäitluse alane selgitustöö ja teavitamine peab olema üldise säästliku eluviisi propageerimise kontekstis ja haakuma teiste valdkondadega.

Jäätmealase teavitustööga tuleb jätkata ka järgneval perioodil. Eelkõige tuleb koostöös asjassepuutuvate organisatsioonidega tähelepanu pöörata jäätmete korduskasutuse ja teiste jäätmetekke vältimise võimaluste tutvustamisele. Jäätmete liigiti kogumise edendamine eeldab jätkuvat ja regulaarset teavitamist.

Elanike üldise keskkonnateadlikkuse tõstmise ja informeerimise võimalused:

- jäätmemajanduses toimuva kohta info levitamine ajalehes, internetis, kauplustes, avalikes teabepunktides, raamatukogudes, õppeasutustes, infovoldikute jagamine elanike postkastidesse jm;
- teavitustöö tegemine infopäevade, jäätmekäitlus- ja heakorrakampaaniate toimumise ajal;
- selgitus- ja kasvatustöö tegemine lasteaedades ja koolides – vastavasisulised õppetunnid, mängud, konkursid;
- säästvate tarbimisharjumuste propageerimine;
- jäätmete liigiti kogumise propageerimine, liigiti kogutavate jäätmete käitlemise nõuete ja nende üleandmisvõimaluste tutvustamine.

6.2 Järelevalve

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Keskkonnainspeksioon;

- Linnavalitsus.

Lisaks nimetatutele on järelevalveasutuseks Veterinaar- ja Toiduamet, mis teostab järelevalvet loomsete jäätmete käitluse üle.

Jäätmeseadusest tuleneva järelevalve tõhustamiseks tuleb linnavalitsusel tõhustada koostööd Keskkonnainspeksiooniga ja teiste järelevalvet teostavate asutustega.

7 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE

Jäätmeseadusega on sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja. Korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja tasub jäätmeveo teenustasu, mis peab katma jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega soetud kulud. Keskkonnapoliitika põhimõte “saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni lõpptarbija. Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbijad (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Võhma linna jäätmehoolduse arendamine toimub Võhma linna eelarvelistest vahenditest ja sihtotstarbelistest projektipõhistest tuludest. Tabelis 12 toodud kulutused jäätmehooldusele sisaldavad ostetud teenuseid: olmejäätmete vedu, ohtlike jäätmete kogumine, paberi- ja papijäätmete kogumise osaline finantseerimine, liigiti kogutavate jäätmete transport ja käitlemine ning rajatiste korrashoid.

Tabel 12 Võhma linna kulutused ja investeeringud 2009–2013. aastatel

Aasta	Laekunud saastetasu eurodes	Kulutused/investeeringud jäätmehooldusele eurodes
2009	335	2 281
2010	1 546	19 037
2011	1 434	2 860
2012	1 043	2 335
2013	11	2 202
KOKKU	4 369	28 715

Seni linnale laekuv saastetasu ei kata iga-aastaseid kulutusi ja investeeringuid jäätmekäitlusele ning linnal tuleb leida täiendavaid rahalisi vahendeid linna eelarvest.

8 JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures oleks arvestatud ka keskkonna- ja terviseaspekte.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Jäätmekava toob välja, et jäätmekäitluse edasist arengut planeerides on vajalik lähtuda eelkõige jäätmehierarhiast. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata jäätmete liigitikogumist. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud.

Täites jäätmekavas esitatud eesmäärke: suurendades jäätmete sortimist ja eraldikogumist, luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks ja motiveerides neid keskkonnateadlikkuse tõusu, majandusliku kasu ning järelevalve tõhustamise kaudu, väheneb ka jäätmete tekkest ja kogumisest tulenev keskkonnamõju.

Paratamatult kaasneb jäätmekäitlusega teatud müra ja õhu saastamine jäätmete kogumisel ja transpordil. Negatiivset mõju (hais) võib tekkida ka jäätmekonteinerite ebaregulaarsel tühjendamisel.

Keskkonna reostamisega kaasnevad ka sotsiaalsed mõjud nagu maa hinna langus, atraktiivsuse vähenemine turismi seisukohalt jm.

Kui jäätmete sortimine tekkekohas, liigiti kogumine ja korraldatud jäätmevedu vastab kehtestatud korrale, siis keskkonnamõjud linna territooriumil on suhteliselt väikesed.

Lähtudes tunnustatud jäätmekäitlusmeetodite prioriteetsusest on kõige olulisem jäätmete teket vältida ja vähendada. Eelkõige tuleb tähelepanu pöörata jäätmete korduskasutuse ettevalmistamisele, ringlusse võtule, jäätmete energiakasutusele võtule ning lõpuks jäätmete ladestamisele prügilasse.

Jäätmekava rakendamise ja korraldatud jäätmeveoga väheneb jäätmete illegaalne ladestamine, mis vähendab survet keskkonnale.

9 JÄÄTMEHOOLDUSALASED EESMÄRGID

Võhma linna ja KEJHK üldiseks jäätmehoolduse arendamise eesmärkideks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, mõjutada tarbimisharjumusi ning muuta jäätmehooldus jäätmevaldajatele igapäeva elu loomulikuks osaks.

Võhma linna jäätmekäitluse strateegiliseks eesmärgiks järgmisel perioodil on **jäätmetekke vältimise edendamine ja jäätmete ringlussevõtu suurendamine.**

Võhma linna jäätmekava raames nimetatud strateegilise eesmärgi saavutamiseks kavandatud meetmete ja tegevuste edukal rakendamisel saavutatakse järgmised tulemused:

- Võhma linnas on loodud täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise edendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks.
- Võhma linna elanikud ja ettevõtted on teadlikud jäätmetekke vältimise ja liigiti kogumise võimalustest ning tahavad ja saavad panustada jäätmetekke vältimisse ja taaskasutuse suurendamisse.
- Linnavalitsusel on olemas piisavad ressursid ja teadmised nii jäätmekäitluse korraldamise kui järelevalve osas.

9.1 Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine

- Koostöö teiste omavalitsuste ja riigiasutustega keskkonnajärelevalve tõhustamiseks.
- Elanikkonna pidev teavitamine jäätmehoolduse korraldusest ja korraldatud olmejäätmeveo vajaduse selgitamine ja kohustuse täitmise jälgimine.
- Jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmise täiustamine, arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega.
- Keskkonna- ja jäätmehooldusalaste projektide läbiviimine kooliõpilastele koostöös jäätmekäitlejate ja taaskasutusorganisatsioonidega.
- Korraldatud jäätmeveo korraldamine.
- Jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine.

Tegevused:

- Jäätmealaste artiklite avaldamine linnalehes.
- Jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine ja levitamine.
- Projektide läbiviimine kooliõpilastele.

- Korraldatud olmejäätmeveo jäätmevedaja valimine läbi teenuste kontsessiooni.
- Jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja ajakohastamine.

9.2 Jäätmetekke vältimise, jäätmete sorteerimise, liigiti kogumise ja taaskasutamise suurendamine

- Võhma jäätmejaama haldamine ja tegevuse arendamine.
- Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku täiendamine.
- Kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete ja elektroonikajäätmete kogumise edendamine.
- Suurjäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise propageerimine.
- Biolagunevate jäätmete taaskasutamise arendamine.
- Jäätmejaamas tingimuste loomine kasutuskõlbliku mööbli, kodumasinade, kasutatud rõivaste jne äraandmiseks.

Tegevused:

- Ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude vastuvõtmine Võhma jäätmejaamas.
- Võhma jäätmejaama haldamine.
- Biolagunevate jäätmete kompostimise propageerimine.
- Suurjäätmete vastuvõtmine Võhma jäätmejaamas.
- Korduskasutamise suurendamine läbi jäätmejaama.

9.3 Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine

- Korduvkasutatavate ja vähem ohtlike aineid sisaldavate materjalide kasutamise propageerimine ehitustegevuses.
- Maastikupilti kahjustava ja kasutusest väljalangenud või lagunenu põllumajandus-, tööstus- või militaarehitise lammutamise ja sellest tekkinud jäätmete käitlemise, sealhulgas taaskasutuse ja ringlussevõtu soodustamise ja maa-ala koristamise propageerimine.
- Eterniidijäätmete liigiti kogumise propageerimine.
- Puidujäätmete taaskasutamise edendamine soojusenergia tootmiseks.
- Tavajäätmetest ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemisel jäätmete taaskasutamise eelistamine jäätmete kõrvaldamisele.

Tegevused:

- Maastikupilti kahjustavate ehitiste lammutamine.
- Ehitusjäätmete käitluse kontrollimine.
- Eterniidijäätmete liigiti kogumise propageerimine.

9.4 Järelevalvesüsteemi tõhustamine

- Korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud ning vastavat kohustust mitteomavate jäätmevaldajate järelevalve tõhusamaks muutmine.
- Koostöö tegemine Keskkonnainspeksiooni ja naaberomavalitsustega rikkumiste info vahetamiseks järelevalve efektiivsemaks muutmiseks. Jäätmevedajate kaasamine järelevalvesse segaolmejäätmete kogumise üle järelevalve tõhustamiseks.
- Jäätmevaldajate register toimib ühistel alustel.

Tegevused:

- Järelevalvealane koostöö keskkonnainspeksiooni ja naaberomavalitsustega.
- Jäätmeveo järelevalve jäätmetekkekohtadel toimiva jäätmevaldajate registri alusel.

10 EESMÄRKIDE REALISEERIMINE

10.1 Jäätmehoolduseeskiri

Võhma linnas toimub jäätmehooldus vastavalt Võhma Linnavolikogu kehtestatud jäätmehoolduseeskirjale.

Jäätmehoolduseeskirjas tuleb lisaks jäätmeseaduse § 71 toodule, täpsustada:

- 1) korraldatud olmejäätmeveo veopiirkonda;
- 2) jäätmevaldaja teatud tähtjaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest erandkorras vabastamise tingimused ja kord;
- 3) jäätmekäitlusettevõttega lepingu sõlmimise kohustuslikkus;
- 4) taaskasutatavate jäätmete kogumiskohad;
- 5) pakendijäätmete kogumiskonteinerite täpsed asukohad ja pakendijäätmete liigid;
- 6) ettevõtete jäätmehooldusega seotud kohustused.

10.2 Võhma linna ülesanded

Võhma linna otsesed ülesanded piirkonna jäätmehoolduse arendamisel ning käesolevas jäätmekavas püstitatud eesmärkide saavutamisel on järgmised:

- osaleb aktiivselt MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus (KEJHK) töös;
- rahastab MTÜ KEJHK jäätmehooldusalast tegevust, vastavalt käesoleva jäätmekava tegevuskavale ning MTÜ KEJHK eelarvele;
- osaleb oma rahalise osalusega MTÜ KEJHK poolt taotletavates jäätmehooldusalastes projektides, vastavalt käesoleva jäätmekava tegevuskavale;
- määratleb ning viib läbi vajalikud planeeringulised protseduurid jäätmekäitluskohtade (sh avaliku pakendikonteinerite kogumissüsteemi) rajamisel;
- kõrvaldab ebaseaduslikult keskkonda viidud jäätmed ja likvideerib nendest põhjustatud keskkonnareostuse;
- kontrollib jäätmeveoga määratud jäätmekäitlustingimuste täitmist, võtab vastutusele rikkujad;
- kehtestab korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud jäätmete veopiirkonna, jäätmeliigid, vedamise sageduse ja aja ning jäätmeveo korra;
- vabastab teeninduspiirkonnas korraldatud olmejäätmeveoga ühinemise kohustusest olmejäätmete valdaja põhjendatud alustel;
- määrab jäätmete käitluskoha, kuhu tuleb korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmed nende edasise käitluse eesmärgil toimetada;

- kindlustab korraldatud olmejäätmeveo tingimustes jäätmete kogumiseks ja veoks ettenähtud transpordivahendite ligipääsu kõikidele jäätmevaldajatele. See puudutab eelkõige talvetingimustes korrapärast lumetõrjet, ajutisi läbisõidupiiranguid märgadel perioodidel ning üldist teedevõrgu seisukorda.

10.3 MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus ülesanded

Jäätmehoolduse korraldamine regionaalsel tasandil korraldatakse koostöös MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus liikmetest kohalike omavalitsustega. Selleks delegerib Võhma Linnavalitsus MTÜ-le KEJHK järgmised jäätmeseadusest tulenevad Võhma linna jäätmehooldusealased ülesanded:

- omavalitsuse territooriumil optimaalse ja põhjendatud jäätmekäitlushinna kujundamine;
- olmejäätmete ja taaskasutatavate jäätmete käitlemiseks kontsessiooni läbi viimine;
- teeninduspiirkonnas olmejäätmete ja vajadusel muude jäätmete kogumise korraldamine;
- korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud jäätmete veopiirkondade, jäätmeliikide, vedamise sageduse ja aja ning jäätmeveo tingimuste ja korralduse välja töötamine.

Lisaks omavalitsuse poolt delegeritud jäätmeseadusest tulenevatele omavalitsuse jäätmehooldusalastele ülesannetele, on KEJHK ülesandeks oma liikmetest omavalitsuste jäätmehooldusalaste eesmärkide saavutamiseks teostada järgmisi tegevusi:

- jäätmehoolduse arendamiseks ja investeringuteks projektide ja rahataotluste koostamine;
- jäätmealaste andmebaaside ning registrite haldamine;
- kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude kogumine kogumisringide ja kogumispunktide raames;
- jäätmete vähendamise ning taaskasutamise programmide väljatöötamine ja ellu viimine;
- ohtlike jäätmete kogumispunktide rajamise, arendamise ja haldamise korraldamine;
- kogumispunktis liigiti kogutavate jäätmete vastuvõtmise laiendamine;
- jäätmekäitlusala arendus- ja selgitustöö korraldamine ning keskkonnateadlikkuse tõstmise alase propaganda tegemine;
- jäätmete sorteerimise, liigiti kogumise ja taaskasutamise edendamine ja propageerimine;
- jäätmehooldusalaste trükiste välja andmine;
- omavalitsuste jäätmekavade ja jäätmehoolduseeskirjade koostamise ja aktualiseerimise korraldamine.

LISA 1 TEGEVUSKAVA EESMÄRKIDE REALISEERIMISEKS

Nr	Tegevuse projekti nimi	Teostamise aeg	Teostaja, rahastaja	Eeldatav maksumus EUR	Kommentaar
1	ELANIKKONNA KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE				
1.1	Jäätmehooldusalaste artiklite avaldamine	2015–2020	KOV, KIK, KEJHK	0	Teostab ja rahastab KEJHK oma eelarvelistest vahenditest. KOV roll on olla partneriks KEJHK-le tegevuste läbiviimisel ja elanikkonnale materjalide levitamisel.
1.2	Keskkonna ja jäätmehooldusalaste projektide läbiviimine	2015–2020	KOV, KIK, KEJHK	Maksumus selgub edaspidi	Lastelaagrite, ekskursioonide, talgute ja muude sarnaste ürituste läbiviimine projektide raames.
1.3	Korduskasutuse propageerimine läbi keskkonnajaama	2015–2020	KOV, KIK, KEJHK	Maksumus selgub edaspidi	Korduskasutuse suurendamiseks on üheks võimaluseks luua jätmejaamas tingimused, kus inimestel oleks võimalik ära anda kasutatud ja kasutuskõlblikku mööblit, kodumasinaid, kasutatud rõivaid jne.
2	OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE				
2.1	Ohtlike jäätmete vastuvõtmine Võhma jätmejaamas	2015–2020	KOV, KIK, KEJHK	4000	Kulutused on jäätmekäitlusele ja transpordile.
2.2	Elektroonikaromude vastuvõtmine Võhma jätmejaamas	Igal kevadel	KOV, TVO-d	3500	Teostavad ja rahastavad tootjavastutusorganisatsioonid oma eelarvelistest vahenditest. KOV roll on olla partneriks tegevuste läbiviimisel.
3	MUUDE TAASKASUTATAVATE JÄÄTMETE KOGUMINE				
3.1	Pakendite kogumissüsteemi optimeerimine	2015–2020	KOV, ETO, EPR, TVO	0	Teostavad ja rahastavad tootjavastutusorganisatsioonid oma eelarvelistest vahenditest. KOV roll on olla partneriks tegevuste läbiviimisel ja võrgustiku optimaalsel planeerimisel.

3.2	<i>Elanikkonna teavitamine biolagunevate jäätmete kompostimisvõimalustest eramutes</i>	2015–2020	KOV, KEJHK	0	<i>Kulutused kannavad jäätmevaldajad.</i>
3.3	<i>Võhma jäätmejaama haldamine</i>	2015–2020	KOV, KEJHK	2000	<i>KOV oma eelarvelistest vahenditest.</i>
3.4	<i>Eterniidijäätmete käitlemine Võhma jäätmejaamas</i>	2015–2020	KOV, KIK, KEJHK	6000	<i>Projekti rahastamisel kaetakse kulutused läbi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.</i>
3.5	<i>Suurjäätmete käitlemine Võhma jäätmejaamas</i>	2015–2020	KOV, KIK, KEJHK	0	<i>Projekti rahastamisel kaetakse kulutused läbi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.</i>
4	<i>KORRALDATUD OLMEJÄÄTMEVEDU</i>				
4.1	<i>Segaolmejäätmete kogumiseks ja veoks korraldatud olmejäätmete kontsessiooni läbi viimine</i>	2015	KEJHK, KOV	0	<i>Teostab ja rahastab KEJHK oma eelarvelistest vahenditest. KOV roll on olla partneriks KEJHK-le tegevuste läbiviimisel.</i>
5	<i>JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS JA JÄRELEVALVE</i>				
5.1	<i>Võhma linna jäätmevaldajate registri pidev täiendamine</i>	2015–2020	KEJHK, KOV,	0	<i>KOV ja KEJHK oma eelarvelistest vahenditest.</i>
5.2	<i>Uue jäätmehoolduseeskirja koostamine ja vastuvõtmine</i>	2015–2016	KEJHK, KOV	0	<i>KOV ja KEJHK oma eelarvelistest vahenditest.</i>
5.3	<i>Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja täiendamine</i>	Iga aasta	KOV, KEJHK	0	<i>KOV ja KEJHK oma eelarvelistest vahenditest.</i>